

COMENTARI TEXT DE DESCARTES

1.- Idees principals i com apareixen relacionades:

En aquesta segona meditació Descartes comença dubtant de l'existència de tot el que l'envolta i es proposa eliminar tots els coneixements que ha adquirit en el transcurs de la seva vida, per obtenir un coneixement que seguint un patró determinat aconseguixi més força i veracitat, perquè aquest sigui fiable al cent per cent.

Descartes crearà un dubte metòdic a partir del qual tot aquell coneixement que tingui la mínima possibilitat de ser falç, el considerarem falç. Proposa començar de zero posant-ho en dubte tot.

2.- Expliqueu breument el significat que tenen en el text les expressions següents:

«**Dubtes**»: Estat d'incertesa que rebutja per falsa tota proposició la certesa del qual no sigui del tot evident.

«**Alguna cosa certa**»: L'adhesió d'una persona a una proposició com a conseqüència de la seva evidència intuïtiva per a la raó.

3.- Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de René Descartes per a afirmar-la: « I continuaré sempre per aquest camí, fins que trobi alguna cosa certa, o almenys, si no puc fer altra cosa, mentre no sàpiga de cert que no hi ha res de cert al món. »

Amb aquesta frase, Descartes, davant la situació de caos, proposa començar de zero, posant-ho en dubte tot. El filòsof francès, ha acceptat al llarg de la seva vida coneixements que el temps ha demostrat que són falsos, ha acceptat com a verdader el que acaba essent falç. Tot això porta a Descartes al dubte metòdic, camí que com diu a la frase, seguirà per tal d'intentar trobar un coneixement cert.

La filosofia, per l'autor, havia de ser un saber universal, la realitat, però, de la filosofia vigent, era la d'una infinitat d'opinions que es contradeien les unes amb les altres. La causa d'aquesta situació no era una altra que la manca d'un mètode adequat. Descartes pensava, doncs, que el seu problema era trobar una sortida a aquesta situació. Per tant, almenys al principi, la qüestió principal era si existia un mètode fiable d'adquirir i acumular coneixement, i si existia, quin era.

A partir d'aquí es basaria amb les matemàtiques com a model, ja que segons Descartes és l'únic mètode possible que respon a la dinàmica interna de la raó única. Del model matemàtic sorgeixen de 4 regles:

- L'evidència, no tenir res per veritat que no es presenti de forma clara i distinta a la meva ment, que sigui inqüestionable.
- L'anàlisi, dividir el problema que volem tractar en les parts possibles per a que sigui més senzill
- La síntesi, que consisteix a anar de les més fàcils a les més difícils.
- Les enumeracions, fer les revisions/ comprovacions possibles.

Es tracta, en resum, de la intuïció dels fonaments i la deducció, que articula tot coneixement a aquells fonaments. La intuïció és una espècie de instint natural a través del qual captem immediatament les naturaleses simples. Tot el coneixement intel·lectual es desplega a partir de la intuïció de naturaleses simples. I entre unes naturaleses simples i altres la intel·ligència hi descobreix connexions a través de la deducció, que ve a ser com una mena d'intuïció successiva de les naturaleses simples i de les seves connexions. Intuïció i deducció són la dinàmica del coneixement i s'apliquen en un doble procés, en l'anàlisi i en la síntesi.

Cal remarcar que, des del principi, Descartes tenia molt clar que certesa i veritat no eren el mateix. La certesa és un estat mental, una disposició del subjecte que creu que allò que capta és veritat; és, doncs, la seguretat subjectiva que alguna cosa és veritat. La veritat és una propietat de les afirmacions que generalment es relaciona amb la forma que tenen les coses de ser en el món exterior. Descartes, però, creia que només si es tenien bases per a la certesa era possible saber que es podia assolir la veritat; i, per tant,

que la recerca de la veritat implicava la recerca de la certesa. Per tant, la manera més adequada de cercar la veritat, i sobretot de portar a terme la recerca de la veritat a través d'un procés sistemàtic, era començar per la recerca de la certesa.

Atès que Descartes cercava la certesa, començà per deixar de banda qualsevol cosa sobre la qual trobés el mínim dubte. De manera que va començar per tractar buidar la seva ment de qualsevol creença, deixant de banda qualsevol cosa que pogués suscitar el més mínim dubte. Descartes tractava d'arribar als fonaments de la ciència: no solament als fonaments d'una ciència, en el sentit de veritats generals fonamentals sobre el món, sinó també als fonaments de la investigació. Volia deixar establerts els fonaments de la possibilitat de continuar trobant més coses, i d'aquesta manera assegurar que el coneixement científic era vertaderament possible. Per això estava convençut que era essencial començar la recerca de la veritat amb la recerca de la certesa.

L'aplicació del mètode és la recerca de l'evidència del coneixement. Per això, cal posar en dubte tot el que no es presenti a la raó d'una forma clara i distinta.

El dubte cartesià és metòdic i no escèptic. Descartes se situa a les antípodes de l'escepticisme de l'època; està convençut de la possibilitat de la raó humana d'arribar al coneixement, i la raó. Per tant, es tracta de posar entre parèntesi els coneixements rebuts a fi de trobar-los una base que els faci evidents; és una exigència del mètode de no donar res com a veritable mentre hi càpiga el més petit dubte. El dubte metòdic significa, doncs, l'assimilació d'allò probable com a fals. I el que posa en marxa tot aquest procés esgraonat de dubte és la 1^a. Regla del mètode, l'evidència, que exigeix no acceptar res que no se'ns presenti com a absolutament evident; és a dir, d'una forma clara i distinta.

<<jo penso, per tant jo sóc>>

Cal remarcar que per pensar Descartes no solament es referia al pensament conceptual, sinó a tota classe d'experiències conscients: sentiments, emocions, percepcions, dolors... És com si diguéssim: tinc activitat mental i per tant existeixo. Amb independència, és clar, de si el producte de la meua activitat mental és o

no correcte. Mentre tingui activitat mental, sóc. Què sóc? Sóc algú que té activitat mental. Sóc, en definitiva, una *res cogitans*, una cosa que pensa.

L'evidència del jo no es dedueix de l'acció de pensar, com si fos la conclusió d'un raonament. Es tracta més aviat d'un acte únic d'autoconsciència en què el jo se'ns mostra com a pensant i existent alhora. El jo és intuït com a existència pensant de manera totalment evident, sense possibilitat de dubte.

Què és el que fa que la idea del jo sigui una idea indubtable? És una idea que se'ns presenta a la raó de forma evident, és a dir, de forma clara i distinta. La idea del *cogito* se'ns imposa a la ment com a veritat immediatament, i sense confondre's amb cap altra idea.

D'aquesta manera, Descartes obté, juntament amb la primera veritat, el criteri de certesa, que li permetrà analitzar les altres possibles veritats: I per s'estableix com a regla general, que són veritables totes les coses que concebem clarament i distintament.

Descartes senta les bases del pensament modern amb dues idees importants, es centra en com arribar al coneixement cert i trobar un mètode que ho faciliti, en com la filosofia gira entorn el jo, i d'altres pensaments que faran que el recordem com el pare de la filosofia moderna

4.- Compareu la concepció de l'ésser humà de Descartes amb una altra concepció de l'ésser humà que es pugui trobar en la història de la filosofia occidental.

Plató assegura l'existència de dos mons, el món de les Idees on es troba l'ànima que posseeix la raó, i el món sensible on hi ha el cos. L'ànima posseeix una naturalesa tripartida que al no estar equilibrada va a parar al món sensible, on es queda atrapada dins d'un cos en què perd tots els coneixements i la raó. Solament en el moment de morir o mitjançant la reminiscència o la dialèctica és quan pot tornar a aconseguir la veritat.

D'altra banda, Descartes diferencia tres substàncies, la substància infinita que és Déu; la substància pensant que és l'ànima i la ment capaç de pensar, dubtar i descobrir coses noves; i la substància externa que és tot allò que ocupa un espai, com el cos. Assegura que tots els éssers humans estem formats per un cos i una ànima que es relacionen a partir d'una glàndula, anomenada pineal. El cos solament es mou guiat per la seva naturalesa, és a dir, mecànicament. La glàndula pineal és l'encarregada de fer que l'ànima alliberi a cos de la seva mecànica, mitjançant accions i hàbits.

En conclusió, les dues teories tenen certes característiques semblants i certes diferents.

La primera diferència és la concepció del món entre els dos autors, Plató afirma que solament hi ha dos mons: el món sensible i el de les Idees; i Descartes assegura que no hi ha mons, sinó tres substàncies diferents. Una altra diferència és que Plató considera que l'ànima atrapada en el cos és ignorant, i que solament en el moment en què s'alliberi del cos, és a dir, es mori, o mitjançant la reminiscència o la dialèctica serà capaç d'aconseguir la veritat; mentre que Descartes relaciona el cos i l'ànima mitjançant la glàndula pineal amb la que l'ànima pot ser lliure dins del cos i dominar-lo, i que tot i això sí que es pot assolir coneixement i evidències. També es pot diferenciar en el fet que Plató considera que el món Sensible és ignorant i incert i que no es pot assolir coneixement d'ell, però Descartes diu que tot i que hi poden haver errors també es pot assolir coneixement i tot ser conegut. L'última diferència entre ambdues és que mentre que Plató creu que hi ha solament dos mons, en els que en un pot aconseguir el coneixement i en l'altre vius en la ignorància, Descartes identifica tres substàncies amb les que es pot descobrir la veritat.

D'altra banda, els dos filòsofs tenen una concepció dualista de l'ésser humà, ja que afirmen que estan formats per un cos material i una ànima. També comparteixen la idea que un cop el cos es mori, l'ànima és devincular d'ell i anirà a un altre lloc, en el cas de Plató al món de les Idees, i segons Descartes al cel.

